

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

N°. 105.

DEEL V.

1 Jan. 1919.

INHOUD: Dr. D. MAC GILLAVRY, Wederom een Noordelijke (sc. alpine) wants in Nederland gevonden (*Glaenocorixa cavifrons* Thoms.). — H. SCHMITZ, S. J., Neue europäische Aphiochaeta-Arten II (Dipt.). — Jhr. Dr. ED. J. G. EVERTS, Nieuwe vondsten voor de Nederlandsche Coleopteren-fauna.

Wederom een Noordelijke (sc. alpine) wants in Nederland gevonden (*Glaenocorixa cavifrons* Thoms.).

Voor het entomologisch werk stond dezen zomer o. a. op het programma: het onderzoek der vennen op de Veluwe. Over eenige zeer merkwaardige vondsten van Gerrits flesch hoop ik op de a.s. wintervergadering nader te berichten. Tot mijn spijt ben ik er niet toe gekomen om, zooals mijn voornemen was, ook de Deelerwasch te onderzoeken; wel had ik mijn kinderen gevraagd om, bij hun herhaalde bezoeken aan deze zwemplaats, op de insecten te letten, maar het waren slechts eenige weinige dieren, die zij meebrachten. Toch bleek bij dit weinige meer goeds te zijn, dan ik dacht, al trok slechts één insect direct mijn aandacht. Het was een aan den oever dood gevonden en beschadigd exemplaar van een *Corixa*, opvallend door zijn eigenaardigen blauwachtigen glans. Ik herinnerde mij, dat ik vroeger ook al eens zooiets in handen gehad had, en reeds toen tot de onderstelling kwam, dat dit geen der reeds uit ons land bekende soorten was; ook, dat ik, wegens het ontbreken van den kop, niet tot een vaste determinatie kwam.

Een poging, om door Mr. FOKKER opheldering te krijgen, mislukte; ook hij kwam tot *Corixa* spec.?, evenals ik. Later,

toen ik meer materiaal ter vergelijking had, heb ik herhaaldelijk getracht, mij over de soort nader te orienteeren, maar tenslotte had ik het brokstuk opzij gezet en was zelfs vergeten, wat ik er van gemaakt had.

Nu echter kwam het herinneringsbeeld weer bij mij op en nam ik mij voor, het oude onderzoek weer op te vatten.

Dezer dagen kwamen, bij de determinaties der zomerangsten, ook de *Corixa*'s aan de beurt, en opnieuw bezorgde het exemplaar uit de Deelerwasch mij moeilijkheden, vooral daar het een wijfje was. Toch ben ik tenslotte tot een stellige diagnose gekomen en wel, dat ik te doen had met *Corixa cavifrons* THOMS, een soort, door PUTON in zijn *Synopsis des Hémiptères-Hétéroptères de France* (3e partie, 1880, p. 235) alleen vermeld, doch niet nader beschreven, als „espèce alpestre du Nord de l'Europe et des Alpes de Hongrie”.

Het spreekt vanzelf, dat ik het oude brokstuk van vroeger opzocht, hetgeen tot mijn genoegen nog aanwezig was, en tot mijn niet geringe voldoening ook hetzelfde determinatie-etiket droeg, al was het ook met twee vraagteekens. Bij vergelijking van dit brokstuk, afkomstig van den oever van „het Veld”, de groote heideplas (niet de eendenkooi) dicht bij Maarsbergen, met het nieuwe exemplaar uit de Deelerwasch, bleek wel, dat het een en dezelfde soort was.

Het oude exemplaar (een mannetje!) had gelukkig voorpooten, waardoor bleek, dat de pala (de veranderde voortars), het orgaan, dat bij de mannetjes der *Corixa*-soorten een der beste soortkenmerken geeft, goed met de beschrijving overeenkwam, zoodat de laatste twijfel bij mij verdween. Overigens is de soort zeer kennelijk door den kop en de mediane kiel op den thorax. Deze kiel komt bij alle *Corixa*'s voor, maar is gewoonlijk slechts op het voorste deel van den thorax aanwezig, over één, of twee, der gele dwarsstrepen. Bij het Noordelijke (sc. alpine) subgenus *Glaenocorixa* echter komt hij tot over de helft.

Onze soort dient de kiel over de geheele lengte te hebben, en dit is bij mijn twee exemplaren niet geheel het geval, en in zooverre zouden deze eerder tot *Glaenocorixa carinata* SAHLB. behooren. Bij deze laatste is echter bij het mannetje

de voortibia breeder van de pala, terwijl bovendien het vrouwelijke van mijn exemplaren door de uitpuilende oogen, die door den opstaanden achterrand van den kop verder van den voorkant van het borststuk staan, evenmin tot deze soort kan behooren. Verder heeft het wijfje uit de Deelerwasch de typische uitholling van den kop, waarnaar de soort den naam van *cavifrons* gekregen heeft. Deze uitholling komt bij de andere *Corixa*-soorten alleen bij de mannetjes voor (*propinqua* FIEB. vormt ook een uitzondering). Met *carinata* heeft *cavifrons* gemeen: de donkere vlek op den vertex capitis, terwijl deze twee soorten zich van *germari* FIEB. (zonder-) en *propinqua* FIEB. (met uitpuilende oogen) onderscheiden, doordat deze twee laatsten het geel veel meer ontwikkeld hebben.

Daar niet te voorspellen valt, of de andere soorten van deze groep ook niet bij ons zullen gevonden worden, geef ik van de vier tot deze groep behorende *Corixa*-soorten de korte karakteristiek met synonymie en plaatsen van herkomst, grootendeels naar PUTON.

Subgenus *Glaenocorixa* (THOMS.).

Mannetje met een lange aan de basis licht verbreedde spoor aan het uiteinde van de pala. (Deze spoor ontbreekt bij de overige subgenera; bij *Macrocorixa* is daar ter plaatse alleen een groep borstelharen aanwezig, die aan een spoor doen denken). Pronotum lang, met een middelkiel, die zich naar achteren tot over het midden uitstrekt.

1 (4) Oogen niet uitpuilend, den achterrand van den kop bijna bereikend. (OSHANIN in zijn *Katalog der paläarktischen Hemipteren*, 1912, rekent deze groep tot het subgenus *Arctocorixa* WALL.), dat de meeste *Corixa*'s omvat.

2 (3) Borst en de zijden daarvan grootendeels zwart, evenals de coxae en de eerste vier sternieten van het abdomen. Pronotum met 10—12 zwarte dwarsbanden:

Gl. carinata SAHLB. (*cognata* FIEB.; *sharpi* DGL. & SC.).

Gestrekt. bruin; vertex dikwijls gebruind. Pronotum naar achteren zeer verlengd; zijhoek recht; mediane kiel bijna over de geheele pronotumlengte. Gele lijnen op den clavus zeer onregelmatig, aan de basis wat breder en meer parallel. Gele lijnen op het corium zeer kort, in onregelmatige langsrijen gerangschikt; membraannaad met onduidelijke gele lijn; randkanaal gedeeltelijk zwart. Nagel van den middeltars evenlang als de tars; uiteinde van den tars zwart.

Mannetje: Voorhoofdsgroef oblong, sterk verdiept, tot voorbij den voorrand der oogen reikende. Pala verlengd, aan den benedenrand bij de basis gebogen (arquée); voortibia verbreed, breder dan de pala, als een driehoekig prisma gevormd. Lengte 8—10 mm.

Alpine soort: Hooge Pyreneeën (2.200 M.), Zwitserland (hoogalpien) (PUTON). Noord-Europa, Kaukasus (OSHANIN).

- 3 (2) Zijden van den thorax en xyphus grootendeels geel; de twee eerste sternieten bruin. Pronotum met 9—10 zwarte dwarslijnen:

Gl. germari FIEB. (*variegata* WALLENGR.; *intricata* DGL. & SC.).

Zeer verwant aan de vorige soort, waarvan zij misschien slechts een kleurvariëteit is, daar de sexueele kenmerken dezelfde zijn. Zij verschilt er slechts van door de grootere ontwikkeling van het geel en de andere bovengenoemde punten.

Noord-Europa, Oostenrijksche Alpen en ? Pyreneeën (PUTON). Engeland, Duitschland ¹⁾, Skandinavië, Regio nearctia (OSHANIN).

---

¹⁾ Misschien is hiermede Denemarken bedoeld, daar OSHANIN in zijn Katalog Denemarken en Nederland tot Duitschland rekent, terwijl KUHLGATZ in Die Süßwasserfauna Deutschlands, Rhyngchota, 1909, deze geheele groep niet noemt en HUEBER in zijn Systematisches Verzeichnis d. deutschen Wanzen, 1912, de vertegenwoordigers van deze groep ook alleen uit het grensgebied van Duitschland kent.

4 (1) Oogen sterk uitpuilend, den achterrand van den kop niet bereikend; deze rand ziet er uit als een doorlopende opgeslagen plooi. Middeltibia niet duidelijk langer dan de tarsus. Voorhoofd van het wijfje met een groef.

5 (6) Bovenzijde donker met zeer smalle, gele dwarsbanden. Vertex van den kop en buitenrand van de achtertibia zwart. Kiel van het pronotum over de geheele lengte doorlopend (bij mijne exemplaren bij n a geheel doorlopend).

Bovenzijde bij de Nederlandsche exemplaren met een opvallenden blauwen weerschijn, waarbij dient opgemerkt te worden, dat beide exemplaren dood werden aangetroffen. FIEBER zegt: rug zwart. *Gl. cavifrons* THOMS., (*carinata* FIEB.; *alpestris* DGL. & SC.).

Alpine-soort uit Noord-Europa en Hongaarsche Alpen (PUTON). Noord-Finland, Noord-Europeesch Rusland, Griekenland, Noord-Engeland, Middel-europeesche gebergten (OSHANIN), België (Mr. FOKKER, *Catalogus der in Nederland voorkomende Hemiptera*, Tijds. v. Ent. v. 29, 1886, p. 303, noot).

Nederland: 1 ♂ in het z.g.n. „Veld” bij Maarsbergen (gem. Leersum), 21 Mei 1904; 1 ♀ Deelerwasch (gem. Ede), Juli 1918 (MAC GILLAVRY).

6 (5) Bovenzijde geel, met zwarte teekening. Kop en achtertibiae geel. Middelkiel van het pronotum niet voorbij het midden reikend:

Gl. propinqua FIEB.

Oostenrijk (PUTON, OSHANIN).

Amsterdam.

D. MAC GILLAVRY.